

En straffreform

En straffreform

SOU 2025:66

BETÄNKANDE AV
STRAFFREFORMUTREDNINGEN

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR
SOU 2025:66

 Regeringskansliet

103 33 Stockholm Växel 08-405 10 00 www.regeringen.se
ISBN 978-91-525-1279-1 ISSN 0375-250X

Våra förslag i korthet

- Ett system med villkorligt fängelse som ersätter villkorlig dom och skyddstillsyn och innebär att presumptionen mot fängelse tas bort
- Ett femtiotal straffskärpningar
- En särskild regel som tar sikte på att hela straffskalan ska användas när straffet bestäms

Våra förslag i korthet

- En särskild regel för bedömningen av flerfaldig brottslighet som är avsedd att öka genomslaget för tillkommande brott
- En ny straffskärpningsbestämmelse som tar sikte på alla brott som har samband med kriminella nätverk
- Vissa strafflindringsgrunder tas bort
- Häktningpresumtionen utvidgas till att omfatta bl.a. visst relationsvåld och vissa försöksbrott

Villkorligt fängelse införs

- Villkorligt fängelse införs som påföljd och ersätter villkorlig dom och skyddstillsyn
- Genom det nya systemet slopas presumptionen mot fängelse
- Påföljdssystemet för vuxna lagöverträdare kommer i huvudsak bestå av två påföljder: böter och fängelse
- Rätten ska få besluta att ett fängelsestraff ska vara villkorligt om straffet ändå kan anses tillräckligt ingripande

Villkorligt fängelse

- Att straffet är villkorligt innebär att det inte ska avtjänas i anstalt om den dömde under en prøvotid
 - fullgör en tilläggssanktion som straffet förenats med, och
 - avhåller sig från fortsatt brottslighet
- Villkorligt fängelse ska som huvudregel förenas med någon av tilläggssanktionerna
 - dagsböter,
 - samhällstjänst, eller
 - övervakning, som bl.a. kan inkludera helghemarrest

Villkorligt fängelse

- Prövotiden ska vara minst 2 år
- Om den dömda inte fullgör tilläggssanktionen eller återfaller i brott under prövotiden riskerar han eller hon att behöva avtjäna straffet i anstalt

Översyn av straffskalorna

- Närmare ett femtiotal ändringar
- Skärper bl.a.
 - maximistrafen för de grövre graderna av misshandel och våldtäkt,
 - andra integritetskränkande brott såsom de grova graderna av olaga integritetsintrång och dataintrång, och
 - allvarliga välfärds- och förmögenhetsbrott, där minimistrafet för ett stort antal brott höjs från fängelse i sex månader till fängelse i ett år
- Tioårsgränsen för tidsbestämda straff tas bort – maximistrafet för synnerligen grov misshandel, grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn höjs till tolv år

Hela straffskalan ska komma till användning

- Modell för att uppnå en användning av hela straffskalan, inte som utgångspunkt ligga i botten av straffskalan
- Brottsoffer som begrepp introduceras i lagtexten i de allmänna bestämmelserna om straffvärde i brottsbalken
- Omständigheter som går utöver förutsättningarna för att tillämpa en viss straffskala ska ges ett tydligt genomslag och medföra att straffet ska placeras längre upp i straffskalan

Skärpta straff för flerfaldig brottslighet

- En särskild regel för straffvärdebedömningen av flerfaldig brottslighet införs som är avsedd att leda till ett ökat genomslag för tillkommande brott
- Den samlade brottslighetens straffvärde ska bedömas så att det svarar mot brottslighetens sammantagna innebörd och verkningar
- Brotts som innebär ett angrepp mot någons liv, hälsa eller trygghet till person ska som utgångspunkt ges fullt genomslag
- Ett alternativt förslag med en "trekumulationsregel" läggs också fram

Skärpta straff för flerfaldig brottslighet

- Den gemensamma straffskalan skärps – det högsta maximistraffet får överskridas med det dubbla
- Fängelse på viss tid får fortsatt vara högst 18 år
- En särskild möjlighet att döma till livstids fängelse som gemensamt straff även om fängelse på livstid inte är föreskrivet för något av de enskilda brotten

Skärpta straff för brott i kriminella nätverk

- En ny straffskärpningsbestämmelse avseende alla brott som har samband med kriminella nätverk
- Också vissa brott som avser skjutningar och sprängningar på allmän plats eller liknande omfattas – oavsett samband med kriminella nätverk

Skärpta straff för brott i kriminella nätverk

- När den nya bestämmelsen är tillämplig ska straffvärdet höjas med upp till det dubbla
- Det lämnas också ett alternativt förslag om strikt dubblering
- Ett förhöjt straffmaximum ska gälla när den nya straffskärpningsgrunden tillämpas

Vissa strafflindringsgrunder tas bort

- Tre s.k. billighetsskäl (strafflindringsgrunder) tas bort
 1. Att gärningspersonen till följd av brottet drabbats av allvarlig kroppsskada
 2. Att det gått ovanligt lång tid mellan lagföringen och brottet
 3. Att gärningspersonen blir av med sitt arbete till följd av brottet
- Betydelsen av andra förmildrande omständigheter som knyter an till gärningspersonens personliga förhållanden eller något som inträffat i tiden efter brottet tydliggörs och begränsas

Vissa processuella frågor

- En utvidgad presumtion för häktning till
 - de specifika brotten grov kvinnofridskränkning, grov fridskränkning och hedersförtryck, samt
 - försök, förberedelse och stämpling till brott för vilka det inte är föreskrivet ett lindrigare straff än fängelse i fyra år
- Ett alternativt förslag med en sänkning av presumptionsregeln till ett år (från ett år och sex månader) läggs också fram
- Följdändringar i straffprocessuell lagstiftning

Kostnader

- Straffreformen förväntas leda till ungefär 16 000 fler fängelseår per år och en årlig kostnadsökning för Kriminalvården om sammanlagt cirka 16,3 miljarder kronor

Ikraftträdande

- Reformen föreslås träda i kraft den 1 januari 2028

En straffreform

En straffreform

SOU 2025:66

BETÄNKANDE AV
STRAFFREFORMUTREDNINGEN

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR
SOU 2025:66

 Regeringskansliet

103 33 Stockholm Växel 08-405 10 00 www.regeringen.se
ISBN 978-91-525-1279-1 ISSN 0375-250X